

Stenuilenverslag van De Bevelanden seizoen 2006

Sinds 1996 wordt er door de leden van de Steenuilenwerkgroep, een subwerkgroep binnen de Vogelwerkgroep De Bevelanden, jaarlijks geïnventariseerd hoeveel Steenuilen territoria er zijn op Noord en Zuid Beveland. Resultaat 1996 ongeveer 25 territoria.



Foto Niek Oele

Van meldingen uit archieven is bekend dat er al sinds mensenheugenis Steenuilen voorkomen op de Bevelanden. In het Zeeuws heet dit kleine uiltje; "poepuultje" zo genoemd door het 'poe-hoep' geluidje dat hij voortbrengt.



foto Peter Boelee

Door de Deltawerken werden de zeeuwse eilanden ontsloten, waardoor de modernisering van de agrarische bedrijven en dus ook de bedrijfsgebouwen in Zeeland op gang kwam. In de loop der jaren werden veel heggen verbrand, omdat men het vermoeden had dat de besmettelijke schimmelziekte "perevuur" zou worden overgebracht door de Meidoorn. Vanaf dat moment ging het steeds slechter met de Steenuil in Zeeland in het algemeen en op de Bevelanden in het bijzonder. Het werd hoog tijd voor beschermende maatregelen.

De Zak van Zuid Beveland, waar zich nog de meeste Steenuilen territoria bevonden, kreeg in 1994 het predikaat "Waardevol Cultuur Landschap", waardoor er regels werden vastgelegd voor de gebruikers, zowel voor particulieren, als voor agrariërs. Vlak bij Nisse bevindt zich het Heggereservaat, een beschermd natuurgebied van Natuurmonumenten, waar nog goed te zien is, hoe het Zeeuwse landschap er vroeger heeft uitgezien. In en rond dit gebied bevinden zich ongeveer 17 van de totaal 25 Steenuil territoria.



In 1995 is Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ) <http://www.landschapsbeheer.nl/zeeland/>



foto Peter Boelee

begonnen met diverse maatregelen om de Steenuil op de Bevelanden te behouden. Samenwerking werd gezocht met eigenaars/beheerders van streekeigen erfjes om hulp aan te bieden voor bijv. het in stand houden of aanplanten van knotwilgen, hoogstamboomgaarden en Meidoornheggen.

Er werden in de afgelopen jaren zo'n honderd broedkasten opgehangen, voornamelijk in de Zak van Zuid Beveland, maar ook op andere plaatsen waar ooit Steenuilen waren gesignaleerd.

Een Steenuilennestkast is langwerpige, met één ingang aan de kopzijde, in het dak zit een ventilatieopening.

Stenuilen leven hier op de Bevelanden in geïsoleerde populaties, omdat er door het open landschap geen uitwisseling plaats kan vinden met Steenuilen in andere gebieden, bijvoorbeeld West Brabant of Zeeuws Vlaanderen. Uitbreiding van de bestaande territoria is dus geheel afhankelijk van het broedsucces.



Foto Niek Oele

Om te weten te komen waar zich Steenuilen territoria bevinden wordt jaarlijks een inventarisatie gehouden. Met geluidsapparatuur wordt er vanaf februari tot half april de roep van de Steenuil ten gehore gebracht. De leden van de werkgroep gaan er 's avonds op uit en laten om de circa 100 meter het geluid horen.

<http://www.noctua.org/chant.html> Als er zich een Steenuil territorium bevindt, roept het Steenuiltje meestal terug.

In het voorjaar van 2006 is de hele Zak van Zuid Beveland met bovengenoemde methode onderzocht. Er werden op deze manier 25 territoria vastgesteld. Het kunnen er nog meer zijn, omdat het bekend is dat niet alle Steenuilen reageren op het afgespeelde geluid.

De uiltjes hebben hier op de Bevelanden duidelijk voorkeur voor traditionele erven met oude min of meer verwaarloosde boerderijtjes, waar zich vaak ook nog hoogstambomen en/of knotwilgen bevinden. Nestgelegenheid wordt gevonden in het opengevallen gat van een verschoven dakpan of in een opening onder de dakgoot of in hoogstambomen en knotwilgen, waarin zich diepe holtes bevinden waar Steenuilen graag gebruik van maken. In de vervallen schuurtjes en mestvaaltjes op het erf vinden ze hun voedsel, zoals muizen en insecten. Het is vooralsnog onduidelijk of de Steenuil hier op de Bevelanden voorkeur heeft voor de opgehangen broedkasten, als ze ook voldoende andere nestgelegenheid ter beschikking hebben.

Peter Boelee



foto

Er worden geen Steenuil territoria gevonden op de moderne agrarische bedrijven of rond kale akkers zonder begroeiing, ook al zijn hier soms wel kasten opgehangen. Door onderzoek elders, is al vast komen te staan dat een Steenuil enkele voorzieningen nodig heeft om tot broeden te komen. Voldoende begroeiing om zich te verbergen bij onraad, een mestvaalt of composthoop om aan voedsel te komen en geschikte nestgelegenheid.

De erven van moderne agrarische bedrijven op de Bevelanden moeten voldoen aan de hoogste hygiënische eisen, er mag bijvoorbeeld geen mest in de openlucht worden bewaard. Vervallen schuurtjes zijn opgeruimd en veel houten schuren zijn vervangen door stalen loodsen. Onneembare vestingen voor een Steenuil. Als de Steenuil jongen heeft jagen ze ook overdag, het is dan belangrijk dat ze zich beschermd weten door van boom naar boom te kunnen vliegen en dus maken ze graag gebruik van heggen en bosjes om, ongezien voor o.a. roofvogels, te kunnen jagen.

De Stichting Steenuilen Overleg Nederland (STONE) www.stenuil.nl heeft zich tussen 1998 en 2004 samen met Vogelbescherming en Landschapsbeheer Nederland speciaal ingezet om onderzoek te stimuleren naar de broedbiologie, voedselkeuze, verspreiding en populatieontwikkeling van de Steenuil in Nederland. Op de Bevelanden is dit beperkt gebleven tot inventarisatie van territoria en het ophangen van ongeveer 100 nestkasten en het onderhoud en aanplanten van hoogstambomen en knotwilgen.

STONE , Vogelbescherming en Landschapsbeheer Nederland willen nu, in 2006, gaan starten met een nieuw project voor de bescherming van Steenuilen en andere vogels van kleinschalige cultuurlandschappen.

Het project (2006-2008) richt zich op algemene voorlichting voor individuele gebruikers in het buitengebied om ze te stimuleren zich bezig te houden met het beschermen van natuurwaarden in het algemeen en voor Steenuilen in het bijzonder. Dus ook in gebieden waar zich nu nog geen Steenuilen bevinden. Er zullen vijf voorbeeld gebieden worden aangewezen waar eigenaars en gebruikers voorlichting "op maat" krijgen. Zeeuws Vlaanderen valt onder één van deze "voorbeeld" gebieden. De coördinatie van de Steenuil activiteiten in heel Zeeland ligt bij Alex de Smet, Steenuilenwerkgroep Zeeland (<http://home.hetnet.nl/~lotteke/index.html>)



verspreiding steenuilen
zuid west nederland

Omdat de Bevelanden niet als voorbeeld gebied aangewezen is, gaat Landschapsbeheer Zeeland zich hier vooral bezig houden met het geven van advies aan eigenaars/gebruikers om de bestaande biotopen te beschermen. Dit zal in samenwerking met onze Steenuilenwerkgroep plaatsvinden. Enkele maatregelen die genomen kunnen worden zijn: het creëren van onkruidhoekjes en mest- of composthopen, het vervangen van zoekgeraakte- of beschadigde nestkasten, het schoonmaken van bestaande kasten, het onderhouden en/of aanplanten van hoogstambomen en knotwilgen en maatregelen om nestverlatende jongen te beschermen tegen katten en andere roofdieren.

In het broedseizoen van 2007 zullen we ons behalve op het inventariseren van territoria, ook gaan richten op onderzoek van het broeden op zich. We willen te weten komen waarin de Steenuil broedt, is het een nestkast of in een andere holte, welk voedsel ze gebruiken voor zichzelf en voor hun jongen en hoeveel jongen er uiteindelijk uitvliegen.

De nestcontrole kan alleen plaatsvinden als ze in een nestkast broeden. We willen dit uiteraard doen in samenwerking met de terrein eigenaar. Het plan is om steekproefsgewijs enkele bezette kasten verspreid in het gebied te gaan controleren. De methode van controle van de nestkast zal volgens de 'Handleiding voor Onderzoek en Bescherming' van STONE plaatsvinden. Natuurlijk zullen we de jongen laten ringen.

Verspreid over de rest van de Bevelanden komen hier en daar nog Steenuilen voor, bijv. rond Wolphaartsdijk, Nieuwdorp en Lewedorp. Als Steenuilenwerkgroep zijn we natuurlijk heel blij met waarnemingen van Steenuilen op de Bevelanden. U kunt ze per mail melden bij de coördinator van onze Steenuilenwerkgroep: Peter Boelee info@zeeuwssteenuilfonds.nl

15 november 2006



Foto Niek Oele